

**a Magyar Könyvvizsgálói Kamara
Fegyelmi Bizottságának állásfoglalása
a könyvvizsgálói adatszolgáltatási és titoktartási kötelezettséggel kapcsolatosan**

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara Fegyelmi Bizottsága a kamarai alapszabály 339. e) pontja¹ alapján, az irányadó törvényi szabályozás időközbeni módosításaira tekintettel szükségesnek látta a könyvvizsgálói titoktartási kötelezettség körében kiadott korábbi állásfoglalásait² az alábbiak szerint aktualizálni:

I. A szabályozási háttér

1. A titok tárgya és a titoktartási kötelezettség

A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény (továbbiakban: Kkt.) 66. §-a (1) bekezdésének értelmében a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég köteles a tevékenysége során tudomására jutott, a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátására irányuló megbízással összefüggő *minősített adatot, hivatásbeli titkot és üzleti titkot* (a továbbiakban együttesen: **titok**) megőrizni.

A Kkt. fenti rendelkezését a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) 157. § (3) bekezdése is megerősíti, amely kifejezetten előírja, hogy a könyvvizsgálót a tevékenysége során tudomására jutott tények, adatok, üzleti információk tekintetében titoktartási kötelezettség terheli.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. Törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:46. §-a [A magántitokhoz való jog] értelmében:

- (1) A magántitok védelme kiterjed különösen a levéltitok és hivatásbeli titok oltalmára.
- (2) A magántitok megsértését jelenti különösen a magántitok jogosulatlan megszerzése és felhasználása, nyilvánosságra hozatala vagy illetéktelen személlyel való közlése.

Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. § (1) bekezdése szerint üzleti titok

¹ „339. A fegyelmi bizottság

e) etikai, különösen összeférhetlenségi és könyvvizsgálói függetlenséggel kapcsolatos, valamint a könyvvizsgálói titoktartással és a Kkt. 11. § (1) bekezdése c) és d) pontjának értelmezése kapcsán felmerült kérdésekben állásfoglalást ad ki, véleményt nyilvánít, figyelemfelhívásokat tesz közzé.”

²a korábbi állásfoglalások elérhetőek:

https://mkvk.hu/archivum/szervezet/bizottsagok/fejelmibizottsag/allasfoglalasok_2015#titok

a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.

A (2) bekezdés értelmében védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.

A könyvvizsgálót terhelő titoktartási kötelezettséget a könyvvizsgálói hivatás magatartási (etikai) szabályairól és a fegyelmi eljárásról szóló szabályzat (a továbbiakban: etikai szabályzat) 14-20. pontja részletezi. Az etikai szabályzat 16. pontja értelmében a titoktartási kötelezettség kiterjed minden olyan ismeretanyagra, amely a könyvvizsgálónak jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenysége, illetve hivatása gyakorlása során tudomására jutott.

Előzőekből megállapíthatóan az üzleti titok szűkebb fogalom a Kkt. 66. §-a szerinti titoknál, előbbi utóbbinak – a hivatásbeli titok és a minősített adat mellett – a részhalmaza.

2. A titoktartási kötelezettség alóli mentesülés esetei

A Kkt. 66. § (2) bekezdése értelmében a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég az (1) bekezdés szerinti titkot megfelelő és konkrét felhatalmazás nélkül nem használhatja fel, nem teheti közzé, kivéve, ha jogszabály alapján joga vagy kötelessége a közlés, a közzététel.

2.1. A titoktartási kötelezettség alóli felmentés

Az etikai szabályzat 21. és 22. pontja szerint

- a könyvvizsgálói titoktartási kötelezettség alól – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – csak az ügyfél, és csak írásban adhat előzetesen felmentést. Ettől a könyvvizsgáló sem polgári, sem közigazgatási, sem büntető ügyben nem tekinthet el;
- a könyvvizsgáló a titok alá eső információt továbbadhatja, ha a megbízó az információ továbbadásához írásban hozzájárult. A hozzájárulás megszerzésekor figyelemmel kell lenni a harmadik fél érdekére is.

Az ügyfelet, mint titokgazdát, a felmentéskori adatok szerint aktuális törvényes képviselője (folyamatban lévő felszámolási eljárás esetén a társaság felszámolója) jogosult képviselni és a gazdálkodó képviseletében a felmentést megadni.

2.2. Jogszabályban rögzített mentesülési esetek

Az etikai szabályzat 23. pontja értelmében a titoktartási kötelezettség alól mentesülést jelent, ha a kamarai tagnak jogszabály alapján joga vagy kötelessége a közlés, a közzététel. A titoktartási kötelezettség alóli mentesülés további eseteit a Kkt. 67. §-a tartalmazza.

2.2.1. A Kkt-ban felsorolt mentesülési esetek

Fentiek kapcsán elsődlegesen maga a Kkt. sorolja fel, hogy mely esetekben jogosult, illetve köteles a titkot a könyvvizsgáló közölni, így a Kkt. 67. §-a értelmében nem jelenti a könyvvizsgálói titoktartási kötelezettség megszegését:

- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény alapján indított ellenőrzés, illetve a kamara fegyelmi bizottsága által lefolytatott fegyelmi eljárás során, továbbá a közfelügyeleti hatáskörben kért, a minőségellenőrzéshez, a kamarai minőségellenőrzéshez, a fegyelmi eljárás lefolytatásához, a közfelügyeleti hatáskör gyakorlásához szükséges és arányos adatszolgáltatás teljesítése, a könyvvizsgálói munkaanyagoknak a minőségellenőrzéssel megbízott, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvényből adódó feladatok végrehajtásának ellenőrzésével megbízott, a fegyelmi eljárásban részt vevők, a közfelügyeleti hatáskörben eljárók rendelkezésére bocsátása;
- a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank ellenőrzési, engedélyezési, piacfelügyeleti eljárása, felügyeleti ellenőrzése, folyamatos felügyelet gyakorlása során jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet végző kamarai tag könyvvizsgálótól, könyvvizsgáló cégtől kért, a tényállás megállapításához szükséges adatok rendelkezésre bocsátása;
- a könyvvizsgáló váltás esetén a korábbi könyvvizsgáló által az új könyvvizsgáló részére a könyvvizsgálói tevékenység megfelelő ellátásához szükséges és arányosan biztosított dokumentáció-hozzáférés, adatszolgáltatás;
- ha a pénzügyi információs egységként működő hatóság - a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott feladatkörében eljárva vagy külföldi pénzügyi információs egység írásbeli megkeresésének teljesítése céljából - írásban kér üzleti titoknak minősülő adatot;
- ha a kamarai tag könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég, amely olyan gazdálkodónál végez jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet, amely egy harmadik országban található anyavállalathoz tartozó csoport tagja, az elvégzett könyvvizsgálati munkára vonatkozó dokumentációt átadja a harmadik

országban található csoportkönyvvizsgáló részére, amennyiben a könyvvizsgálati dokumentációra az anyavállalat összevont (konszolidált) éves beszámolójának könyvvizgálatához szükség van;

- az 537/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 12. cikk (1) bekezdése szerinti információk, vagy a Rendelet 12. cikk (2) bekezdésében előírt párbeszéd során felmerülő bármilyen információ jóhiszemű közlése a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodót felügyelő illetékes hatósággal, illetve a kamarával, a közfelügyeleti hatósággal, más illetékes hatósággal, valamint az Európai Rendszerkockázati Testülettel és az Európai Könyvvizgálat-felügyeleti Szervek Bizottságával

2.2.2. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szerinti bejelentési, illetve adatszolgáltatási kötelezettség

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.) 30. §-a, illetve az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény (a továbbiakban: Kit) 4. §-a az előző jogszabályok hatálya alá tartozó szolgáltatók – így a könyvvizsgáló szolgáltatók – részére bejelentési kötelezettséget ír elő anélkül, hogy az alól más jogszabály kivételt tehetne (az Az ügyvédekre, a kamarai jogtanácsosokra és a közjegyzőkre vonatkozó eltérő rendelkezéseket a Pmt. külön címe tartalmazza).

A Pmt. 42. § (1)- (2) bekezdése értelmében a pénzügyi információs egység operatív elemzése keretében a feladatainak ellátásához szükséges mértékben jogosult megismerni és kezelni a szolgáltató által kezelt bármely adatot, ideértve a fizetési, biztosítási, bank-, értékpapír-, pénztártitkot vagy foglalkoztatói nyugdíj titkot, valamint üzleti titkot. A szolgáltató a pénzügyi információs egység előzőekre irányuló megkeresésének köteles eleget tenni, a megkeresésben megjelölt adatot, titkot a pénzügyi információs egység részére megküldeni.

2.2.3. A pénz- és tőkepiac területét meghatározó speciális törvények által előírt rendkívüli tájékoztatási kötelezettség

A pénz- és tőkepiac területét meghatározó speciális jogszabályok³ adott gazdálkodó esetében a könyvvizsgáló rendkívüli tájékoztatási kötelezettségét írják elő a Magyar Nemzeti Bank, mint felügyelet felé, jellemzően ha

- a könyvvizsgálói záradék korlátozása vagy megtagadása válhat szükségessé,
- bűncselekmény elkövetésére vagy a belső szabályzatok súlyos megsértésére vagy az előzőekben említettek súlyos veszélyére utaló körülményeket észlel a könyvvizsgáló,
- jogszabályok, illetve a felügyelet rendelkezéseiben foglalt előírások súlyos megsértésére utaló körülményeket észlel a könyvvizsgáló,
- az ügyfél kötelezettségeinek teljesítését, a rábízott vagyoni értékek megőrzését nem látja biztosítottnak,
- az ügyfél belső ellenőrzési rendszereinek súlyos hiányosságait vagy elégtelenségét állapítja meg,
- jelentős véleménykülönbség alakult ki közte és az ügyfél vezetése között az ügyfél fizetőképességét, jövedelmét, adatszolgáltatását vagy könyvvezetését, működését lényegesen érintő kérdésekben
- továbbá a Rendelet szerinti közérdeklődésre számot tartó gazdálkodói körben:
 - törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseknek a súlyos megsértése esetén, amely előírások adott esetben megszüntetik az engedélyezésre vonatkozó feltételeket, vagy amelyek kifejezetten az ilyen közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó egységek tevékenységének gyakorlását szabályozzák
 - a folyamatos működés fenyegető komoly veszély vagy a folyamatos működéssel kapcsolatos komoly kétség felmerülése esetén
 - a pénzügyi kimutatásokra vonatkozó könyvvizsgálói záradék kiadásának megtagadása, illetve elutasító vagy korlátozott záradék kiadása esetén.

3

- a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 261. § (1) bekezdése pénzügyi intézmény esetén
- a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvény 194. § (1) bekezdése befektetési alap esetén
- a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 360. § (1) bekezdés szerint a szabályozott piacra bevezetett nyilvánosan forgalomba hozott értékpapír-kibocsátó, a tőzsde, a központi szerződő fél, a központi értéktár esetén
- a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 98. § (1) bekezdése szerint a befektetési vállalkozás és árutőzsdei szolgáltató esetén
- a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 71. § (2) bekezdése szerint biztosító vagy viszontbiztosító esetén
- az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 64/A. § (7) bekezdés szerint, ha a pénztár vagyonának vagy a fedezeti tartalék jelentős csökkenése várható
- Rendelet 12. cikk (1) bekezdése a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodói körben

A Kkt. 66. § (2) bekezdésére is figyelemmel az I/2.2.1.-2.2.3. pontban részletezett bejelentési, adatszolgáltatási, tájékoztatási kötelezettség teljesítése nem tekinthető a törvényen alapuló könyvvizsgálói titoktartási kötelezettség megsértésének.

II. A könyvvizsgáló titoktartási kötelezettsége és a büntetőeljárás

1. Tanúvallomás

Álláspontunk szerint, előző előírásokból következően a könyvvizsgáló szolgáltató a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgáló tevékenységével kapcsolatosan köteles a tanúvallomást a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 173. § (1) bekezdése alapján megtagadni arra hivatkozással, hogy a foglalkozásánál fogva titoktartásra köteles és a tanúvallomással a Kkt. szerinti titoktartási kötelezettségét megsértené.

Ez alól a Be. fentiekben hivatkozott rendelkezése alapján kivételt képez, ha

- a könyvvizsgálót az ügyfél a titoktartási kötelezettség alól felmentette, vagy
- bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság kérése alapján a titoktartási kötelezettség alá eső adat továbbítása az adatkérés keretében megkeresett szervezet (a könyvvizsgáló viszonylatában a titokgazda ügyfél) számára kötelező.

E körben fontosnak tartjuk rögzíteni: annak az esetenként előforduló megközelítésnek, mely szerint a bűncselekményre vonatkozó, azzal összefüggő, arra utaló adat nem képezheti üzleti, illetve hivatásbeli titok tárgyát, megítélésünk szerint semmilyen jogszabályi alapja nincsen.

Egyrészt az üzleti és hivatásbeli titokkal kapcsolatos – I/1. pontban felsorolt – jogszabályok az adatok kapcsán hasonló megkülönböztetést nem tartalmaznak, másrészt a Be. sem rögzít olyan kitétel, miszerint a tanúvallomás megtagadására a 173. § alapján egyébként jogosult személy a bűncselekményre vonatkozó, azzal összefüggő, arra utaló adat tekintetében a tanúvallomást mégsem tagadhatja meg.

Megítélésünk szerint egyébiránt mindezt a gyakorlatban nehezen is lehetne értelmezni; a Be. 168. § (1) bekezdése alapján ugyanis tanúként az hallgatható ki, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet, melyhez képest, álláspontunk szerint a büntetőeljárás során közvetlenül vagy közvetve valamennyi bizonyítandó tény bűncselekményre vonatkozhat, azzal összefüggő, arra utalhat.

A hivatásbeli titok ilyenfajta jogszabályból le nem vezethető differenciálása véleményünk szerint meg nem engedett módon „kiüresítené” a Be. 173. § (1) bekezdésében foglalt tanúvallomás megtagadási jogosultságot.

2. Adatkérés

Álláspontunk szerint a Be. 261. § (1) és 264. § (1) bekezdése szerinti általános adatszolgáltatási kötelezettség nem minősíthető olyan jogszabályi előírásnak, amely a könyvvizsgáló Kkt. 66. § (1) bekezdése, valamint a Számv. tv. 157. § (3) bekezdése szerinti titoktartási kötelezettségét a Kkt. 66. § (2) bekezdésének megfelelően feloldaná.

E körben egyrészt rámutatunk arra, hogy a Be. 261. § (1) és 264. § (1) bekezdése szerinti megkeresés és adatszolgáltatás a Kkt-ban titoktartási kötelezettség alóli mentesülési esetkörként nincs nevesítve, ellentétben példának okáért a Magyar Nemzeti Bank ellenőrzési, engedélyezési, piacfelügyeleti eljárásával, felügyeleti ellenőrzésével kapcsolatos adatkéréssel és teljesítéssel, vagy a pénzügyi információs egységként működő hatóság Pmt. szerinti üzleti adatkérésével és annak teljesítésével {Kkt. 67. § (1a) bekezdés, (3) bekezdés}.

Másrészt a Be. 264. § (1) bekezdése rögzíti: az adatkérés keretében megkeresett szervezet - ha törvény másképp nem rendelkezik - köteles a kérelemben foglaltakat a megállapított határidő alatt teljesíteni vagy annak észlelését követően a teljesítés akadályát haladéktalanul közölni.

Jelen esetben a Kkt. 66. § (1) bekezdésében, valamint a Számv. tv. 157. § (3) bekezdésében előírt titoktartási kötelezettség tekintendő olyan törvényi rendelkezésnek, amelyre figyelemmel a Be. 264. §-a szerinti adatszolgáltatási kötelezettség nem áll fenn, annak teljesítése törvényi akadályba ütközne.

Az ellenkező értelmezés megítélésünk szerint szintén „kiüresítené” a Be. 173. § (1) bekezdésében foglalt tanúvallomás megtagadási jogosultságot és azon keresztül a könyvvizsgálói hivatásbeli titok intézményét, hiszen a könyvvizsgáló (szolgáltató) hiába lenne jogosult a tanúvallomás megtagadására, ha a titoktartási kötelezettsége alá tartozó adatokat, információkat adatkérés keretében mégiscsak köteles lenne a büntetőügyben eljáró szervek részére kiadni.

A hasonló helyzet elkerülése érdekében rögzíti a Be. 310. § (3) bekezdése, hogy a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel nem lehet lefoglalni a tanúvallomás megtagadására a 173. § alapján jogosult személynek a foglalkozása gyakorlása vagy köz megbízatása érdekében használt helyiségében őrzött, e tevékenységével összefüggő iratot vagy elektronikus adatot.

III.

Megítélésünk szerint a könyvvizsgálónak a kihallgatást megelőzően – a titoktartás alóli felmentés, vagy a Be. 173. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti esetkör hiányában – jeleznie szükséges, hogy a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgáló tevékenységével kapcsolatosan köteles a tanúvallomást a Be. 173. § (1) bekezdése alapján

megtagadni arra hivatkozással, hogy a foglalkozásánál fogva titoktartásra köteles és a tanúvallomással a Kkt. és a Számv. tv. szerinti titoktartási kötelezettségét megsértené.

A Be. 175. § (1) bekezdése értelmében a tanúvallomás megtagadásának jogszerűségéről az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz. A (2) bekezdés szerint, ha a tanú a vallomástétel akadályára hivatkozással megtagadja a vallomástételt, az ezt elutasító határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

Amennyiben a tanúvallomás megtagadását a büntetőeljárásban másodfokon is elutasítják, úgy a könyvvizsgáló köteles vallomást tenni, amely a fegyelmi/kártérítési felelősséget kizáró körülménynek minősül. Ez esetben fennáll annak a kockázata, hogy amennyiben a büntetőügyben eljáró bíróság a megtagadási jogosultság tekintetében eltérő álláspontra jut, a könyvvizsgáló vallomása bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.

Előzőekhez hasonlóan, megítélésünk szerint a Be. 261. §-a szerinti megkeresésnél is jelezni szükséges, hogy a Kkt. 66. § (1) bekezdésében, valamint a Számv. tv. 157. § (3) bekezdésében előírt titoktartási kötelezettség olyan törvényi rendelkezés, amelyre figyelemmel a Be. 264. §-a szerinti adatszolgáltatási kötelezettség nem áll fenn, annak teljesítése törvényi akadályba ütközne.

Amennyiben a könyvvizsgáló szervezet erre való hivatkozását a büntetőeljárásban elutasítják, úgy az adatszolgáltatás teljesítése fegyelmi/kártérítési felelősséget kizáró körülménynek minősül.

IV.

Jelen állásfoglalás a hatályos jogszabályok alapján jóhiszeműen kialakított álláspont, nem veszi figyelembe az egyes konkrét esetek sajátosságait és az ezekből fakadó kockázatokat. Az Alkotmánybíróság vonatkozó döntése alapján jelen tájékoztató jogvitában hivatalos véleményként, állásfoglalásként nem felhasználható ekként, mint egyedüli mértékadó álláspontra hivatkozni rá nem lehet, nem rendelkezik kikényszerítő erővel, sem nem minősül közjogi szervezetszabályozó eszközként.

Budapest, 2019. szeptember 17.

Tisztelettel:

Marosi Gizella
elnök